

Elizabet Gilbert

NEVESTA MORA

Prevela Nataša Andrić

Beograd, 2013.

*Za Majkla Kupera –
zato što je bio staložen*

U akvarijumu u Vuds Houlu, u leto 1892. godine, školjka je u stavljena isti bazen sa ženkom jastoga, koja je bila dugačka skoro dvadeset pet centimetara i nalazila se u zatočeništvu oko osam nedelja. Školjka koja je bila prosečne veličine nije uznemiravana nekoliko dana, ali ju je, naposletku, kada je već osećao veliku glad, jastog napao, slomio joj oklop, deo po deo, i brzo pojeo meke delove.

– Američki jastog: studija o njegovim navikama i razvitku
Dr Fransis Hobart Herik, 1895.

Uvod

Na trideset dva kilometra od obale Mejna sučeljavaju se ostrva Fort Najls Ajland i Korn Hejven Ajland – dva stara gada u većitom nadmetanju, svaki ubeđen da je čuvar onog drugog. Ništa drugo ne nalazi se u njihovoj blizini. Ne leže ni između koga. Stenoviti i oblikom nalik na krompir, obrazuju arhipelag od dva ostrva. Pronalaženje ta dva ostrva na mapi predstavlja najne očekivanije otkriće; poput otkrivanja dva blizanačka gradića u preriji, blizanačkih logora u pustinji, blizanačkih koliba u tundri. Tako izolovani od ostatka sveta, Fort Najls Ajland i Korn Hejven Ajland odvojeni su jedan od drugog morskim tesnacem kroz koji prolazi brza vodena struja, poznatim pod imenom Vorti Čenel. Vorti Čenel, širok skoro kilometar i po, mestimično je toliko plitak kad vlada oseka, da izuzev ako ne znate šta radite – izuzev ako *zaista* ne znate šta radite – mogli biste se ustezati da ga pređete čak i u kanuu.

U svojoj specifičnoj geografiji, Fort Najls Ajland i Korn Hejven Ajland tako su zadivljujuće slični, da je njihov tvorac morao biti ili izuzetna budala ili veliki šaljivdžija. To su gotovo kopije. Ostrva – poslednji vrhovi istog drvnog, potopljenog planinskog lanca – napravljena su od istovetnog pojasa kvalitetnog crnog granita i zamračena istim plaštom bujnih omorika. Svako ostrvo dugačko je približno šest i po kilometara i široko tri. Svako ima pregršt malih uvala, izvestan broj slatkovodnih jezeraca, razbacane kamenite plaže, po jednu peščanu plažu, jedno veliko brdo i jednu duboku luku koju posesivno taji u zaleđini, poput skrivene vreće novca.

Na oba ostrva postoje crkva i škola. Dole u luci proteže se glavna ulica (koja se na svakom ostrvu zove Glavna ulica), s malenom grupom javnih

zdanja – poštom, prodavnicom, gostionicom. Ni na jednom ostrvu ne mogu se naći asfaltirani putevi. Kuće su veoma slične, a brodovi u lukama sasvim bez razlike. Ostrva dele istu zanimljivu mikroklimu, zimi приметно topliju, a leti приметно hladniju nego u bilo kom obalskom gradiću, i često se nađu zarobljena unutar jedinstvenog sablasnog bedema sačinjenog od magle. Isti rodovi paprati, orhideja, gljiva i divljih ruža mogu se otkriti na oba ostrva. I, konačno, ostrva naseljavaju identične vrste ptica, žaba, jelena, pacova, lisica, zmija i ljudi.

Penobskot Indijanci ostavili su prve ljudske zapise na Fort Najlsu i Korn Hejvenu. Otkrili su da su ostrva odličan izvor jaja morskih ptica, a drevno kameno oružje tih ranih posetilaca još se može pronaći u nekim zalivima. Penobskoti se nisu dugo zadržali tako daleko na pučini, ali jesu koristili ostrva kao privremene ribarske stanice, što beše praksa koju su vešto usvojili od Francuza u ranom sedamnaestom veku.

Prvi stalni naseljenici Fort Najlsa i Korn Hejvena bila su dva brata, Holanđani Andreas i Valter van Hevel, koji su namenili po jedno ostrvo svakoj porodici, pošto su na njih doveli svoje žene, decu i stoku. Nazvali su svoje naseobine Betel i Kanaan. Preostao je temelj kuće Valtera van Hevela, mahovinom prekrivena gomila kamenja na livadi na ostrvu koje je on prozvao Kanaan Ajlandom – zapravo, tačno na mestu Valterovog stradanja od ruke njegovog brata godinu dana pošto su se doselili. Andreas je pobio i Valterovu decu i preveo bratovljevu suprugu na Betel Ajland, da živi s njegovom porodicom. Priča se da je Andreas bio razočaran zato što mu njegova žena nije radala decu dovoljno brzo. Nestrpljiv da dobije još potomaka, naumio je da prisvoji jedinu drugu ženu u blizini. Andreas van Hevel slomio je nogu nekoliko meseci kasnije, dok je gradio štalu, i umro od posledica infekcije. Žene i decu uskoro je spasio engleski patrolni brod koji je tuda prolazio i ostavio ih u utvrđenju u Fort Pemakvidu. U to vreme, obe žene bile su u drugom stanju. Jedna je rodila zdravog sina kojem je dala ime Najls. Dete druge žene umrlo je na rođenju, ali je ženin život spasao Tadeus Korn, neki engleski lekar. Taj događaj nekako je doveo do davanja imena ostrvima – Fort Najls i Korn Hejven – dvama veoma lepim mestima koja nisu ponovo nastanjena u narednih pedeset godina.

Potom su došli škotski Irci, i oni su ostali. Izvesni Arčibald Bojd sa suprugom, sestrama i njihovim muževima preuzeo je Korn Hejven 1758.

godine. Tokom naredne decenije njima su se pridružili Kobovi, Pome-rojevi i Strakanovi. Dankan Višnel i njegova porodica osnovali su farmu ovaca na Fort Najlsu 1761, a Višnel se ubrzo našao okružen susedima po imenu Dalgliš, Tomas, Adams, Liford, Kardovej i O'Donel, kao i nekim Kobovima koji su se tu doselili s Korn Hejvena. Mlade dame s jednog ostrva udavale su se za mladiće s drugog, pa su porodična imena počela da plove napred-nazad između ta dva mesta, kao odrešene bove. Do sredine devetnaestog veka, pojavila su se nova prezimena koja su pripadala novopridošlicama: Friend, Kešon, Jejl i Kordin.

Ovi ljudi delili su skoro iste pretke. Pošto ih tamo nije bilo mnogo, ne iznenađuje što su s vremenom stanovnici počeli sve više da liče jedni na druge. Za to su bili krivi učestali rodbinski brakovi. Fort Najls i Korn Hejven nekako su uspeli da izbegnu sudbinu ostrva Malaga, čije je stanovništvo postalo toliko međusobno izukrštano, da je država na kraju morala da se umeša i iseli sve ljude, ali i njihove krvne linije bile su izuzetno zaprljane. S vremenom su se razvili prepoznatljiva telesna građa (nizak rast, snažni mišići i zdepasta konstitucija) i lica (bled ten, tamne obrve i mala brada), uočljivi i na Korn Hejvenu i na Fort Najlsu. Posle nekoliko generacija, slobodno se moglo reći da svaki čovek izgleda kao njegov sused i da se na prvi pogled može ustanoviti poreklo svake žene.

Svi su oni bili poljoprivrednici i ribari. Svi su bili prezbiterijanci i kongregacionalisti. Po političkom uverenju, svi su bili konzervativci. Tokom Revolucionarnog rata bili su kolonijalpatriote, a za vreme Građanskog rata slali su mladiće u plavim vunanim žaketima da se u dalekoj Virdžiniji bore za Uniju. Nisu voleli da njima neko vlada. Nisu voleli da plaćaju poreze. Nisu verovali stručnjacima i nisu ih zanimali ni mišljenje ni izgled stranaca. Tokom godina, ostrva su različitim prigodama i iz različitih razloga pripajana nekim drugim državama, jednoj za drugom. Ova politička udruživanja nikad se nisu dobro završavala. Svaki sporazum naposletku bi se pokazao kao nezadovoljavajuć za ostrvljane, pa su do početka dvadesetog veka Korn Hejven i Fort Najls ostavljeni da obrazuju nezavisno gradsko područje ili opštinu. Zajedno su stvorili malenu oblast Skilet Kaunti. Međutim, ispostavilo se da je i to privremeni sporazum. Na kraju su se ostrva međusobno odelila; činilo se da se ljudi na oba ostrva osećaju najbolje, najsigurnije i najnezavisnije kad ostanu potpuno sami.

Populacija na ostrvima nastavila je da raste. Negde s kraja devetnaestog veka došlo je do snažne ekspanzije, s pojavom trgovine granitom. Mladi industrijalac iz Nju Hempšira, dr Džuls Elis, doveo je svoju kompaniju *Elis granit* na oba ostrva, gde je uskoro zaradio bogatstvo od iskopavanja i prodaje svetlucavog crnog kamena.

Korn Hejven je 1889. godine doživio vrhunac, dostigavši rekordan broj stanovnika od šest stotina osamnaest. Taj broj obuhvatao je i švedske doseljenike, koje je kompanija *Elis granit* zaposlila kao sirovu fizičku radnu snagu. (Izvesna količina granita na Korn Hejvenu bila je toliko naprsila i gruba, da je mogla poslužiti jedino za izradu kaldrmskih kocki, što je bio lak posao za neobučene radnike kakvi su bili Šveđani.) Iste te godine, Fort Najls brojao je neverovatnih šeststo dvadeset sedam duša, uključujući italijanske imigrante, koji behu unajmljeni kao vešti rezbari. (Fort Najls imao je nekakav fini granit mauzolejske klase, prelep granit s kojim su jedino italijanski majstori mogli da postupaju pravično.) U kamenolomima granita nikad nije bilo mnogo posla za domaće ostrvljane. Kompanija *Elis granit* više je volela da angažuje imigrante, koji su bili jeftiniji i lakše ih je bilo kontrolisati. Postojalo je malo mešanja među radnicima došljacima i meštanima. Na Korn Hejvenu, neki lokalni ribari ženili su se Šveđankama i u populaciji tog ostrva pojavila se linija plavušana. Na Fort Najlsu, međutim, škotska bledolikost i tamna kosa ostali su neukaljani. Niko se na Fort Najlsu nije venčavao s Italijanima. To bi bilo neprihvatljivo.

Godine su prolazile. Tendencije u ribarenju su se menjale, od žilica do mreža i od bakalara do oslića. Brodići su se razvijali. Farme su zastarevale. Na Korn Hejvenu izgrađena je Gradska većnica. Na Fort Najlsu nikao je most preko Merder Krika. Telefonska služba stigla je 1895, kroz kabl sproveden ispod mora, a do 1918. godine nekoliko domova imalo je struju. Industrija granita jenjavala je i konačno propala s izumom betona. Stanovništvo se brojčano smanjilo skoro isto onako brzo kao što se nekad uvećalo. Mladi ljudi iseljavali su se s ostrva da potraže posao u velikim fabrikama i velikim gradovima. Stara prezimena počela su da iščezavaju sa spiskova, polako otičući. Poslednji iz porodice Bojdovih umro je na Korn Hejvenu 1904. godine. Posle 1910. više se nije moglo naći O'Donelovih na Fort Najlsu, a sa svakom decenijom dvadesetog veka izvestan broj porodica na Fort Najlsu i Korn Hejvenu

i dalje je opadao. Nekad retko naseljena, ostrva su još jednom postala gotovo nenastanjena.

Ono što je ostrvima bilo potrebno – ono što im je uvek bilo potrebno – beše dobra krv među njima. Tako udaljeni od ostatka nacije, tako slični po temperamentu, poreklu i istoriji, stanovnici Korn Hejvena i Fort Najlsa trebalo je da budu dobri susedi. Bili su potrebni jedni drugima. Trebalo je da nastoje da jedni drugima dobro služe. Trebalo je da dele bogatstva i terete i koriste se svakom vrstom saradnje. A možda su mogli biti i dobri susedi. Možda njihova sudbina nije morala da bude konfliktna. Sasvim sigurno, u približno prva dva veka od naseljavanja, postojao je mir između ta dva ostrva. Da su ljudi s Fort Najlsa i Korn Hejvena ostali prosti poljoprivrednici ili ribari u dubokim morskim vodama, možda bi bili odlični susedi. Ipak, nema načina da saznamo šta je moglo biti, zato što su oni naposljetku postali lovci na jastoge, a to je bio kraj dobrosusedskih odnosa.

Jastozi ne poznaju granice, pa otuda to ne mogu ni oni koji ih love. Lovci na jastoge traže jastoge svuda gde ta bića tumaraju, što znači da gone svoj plen svuda po plićacima i duž obale uz koju teče hladna struja. To, takođe, znači da se lovci na jastoge neprestano međusobno nadmeću za dobru ribarsku teritoriju. Oni jedni drugima presecaju put, mrse nanizane zamke, špijuniraju brodove i krađu informacije. Lovci na jastoge bore se za svaki kubni metar mora. Svaki jastog kojeg uhvati jedan čovek, jeste jastog kojeg je drugi izgubio. To je nepošten posao i stvara podmukle karaktere. Naposljetku, budući da smo ljudska bića, postajemo ono za čim tragamo. Stočarstvo čini ljude stabilnim, pouzdanim i umerenim; lov na jelene čini ih tihim, brzim i osjetljivim, dok lov na jastoge stvara osobe koje su sumnjičave, lukave i nemilosrdne.

Prvi rat zbog jastoga između Fort Najls Ajlanda i Korn Hejven Ajlanda počeo je 1902. godine. Druga ostrva u drugim zalivima Mejna imala su svoje ratove zbog jastoga, ali nijedan nije pokrenut tako rano kao ovaj. Te godine teško da je i postojala industrija jastoga; oni još nisu postali retki delikates: bili su uobičajeni, bezvredni, čak su predstavljali i smetnju. Posle velikih oluja, stotine i hiljade tih stvorenja izbacivano je na obale i ljudi su morali da ih raščišćavaju pomoću vila i kolica. Usvojeni su zakoni koji su zabranjivali bogatijim domaćinstvima da hrane svoje sluge jastozima više od triput nedeljno. U tom trenutku istorije,

ulov jastoga jedva je bio nešto čime su se ostrvljani bavili da dopune prihod od poljoprivrede ili ribarenja. Ljudi su lovili jastoge na Fort Najlsu i Korn Hejvenu tek trideset godina ili približno toliko i još su ih hvatali formalno odeveni. Bila je to nova industrijska grana. Zato je bilo neobično što je bilo ko dovoljno uložio u posao s jastozima da bi zbog toga otpočeo rat. Međutim, upravo se to dogodilo 1902.

Prvi rat zbog jastoga između Fort Najlsa i Korn Hejvena počeo je čuvenim i nerazboritim pismom koje je sročio gospodin Valentajn Adams. Do 1902. godine, Adamsovih je bilo na oba ostrva; Valentajn Adams pripadao je ogranku s Fort Najlsa. Za njega se znalo da je dovoljno inteligentan, ali i razdražljiv i možda malčice lud. Bilo je proleće 1902. kada je Valentajn Adams napisao pismo. Ono beše upućeno Drugoj međunarodnoj konferenciji o ribarstvu koja se održavala u Bostonu, i predstavljala prestižan događaj na koji Adams nije bio pozvan. Poslao je uredno prepisane kopije izvesnom broju najvećih ribolovačkih novina na Istočnoj obali. Jedan primerak uputio je, posredstvom poštanskog brodića, Korn Hejven Ajlandu.

Valentajn je pisao:

Gospodo!

S tugom i pokornošću moram vas izvestiti o mrskom novom zločinu koji čine prevarantski pripadnici naše lokalne ribarske zajednice lovaca na jastoge. Nazvao sam taj zločin *Skladištenjem malih jastoga*. Ukazujem na praksu po kojoj neki beskrupulozni lovci na jastoge noću tajno izvlače zamke poštenih ribolovaca i zamenjuju velike jastoge izvesnom količinom mladih i nedovoljno izraslih primeraka koje su sami ulovili. Zamislite samo zaprepasćenost poštenog ribolovca koji pri dnevnom svetlu izvuče svoje kaveze samo da u njima nađe bezvredne prekratke jastoge! Mene su stalno iznova zbunjivali ovakvi postupci *mojih vlastitih suseda* s obližnjeg ostrva Korn Hejven! Molim vas da razmotrite apelo vanje na vašu komisiju da pritvori i kazni ove razbojнике s malim jastozima s Korn Hejvena. (Čija sam vam imena naveo u spisku koji ovde prilažem.)

Vaš zahvalni izveštač,
Valentajn Adams

U proleće 1903, Valentajn Adams napisao je pismo Trećoj međunarodnoj konferenciji za ribarstvo, koja se ponovo održavala u Bostonu. To savetovanje, čak i veće od onog prošlogodišnjeg, okupljalo je visoke ličnosti iz kanadskih provincija, Škotske, Norveške i Velsa. Adam ponovo nije bio pozvan. A i zašto bi trebalo da bude? Šta bi obični ribari poput njega imali da traže na jednom takvom skupu? Beše to sastanak stručnjaka i pravnika, a ne prilika za iznošenje lokalnih nepravdi. Zašto bi on trebalo da bude pozvan uz sve velške i kanadske dostojanstvenike, uz sve uspešne masačusetske trgovce na veliko i sve poznate čuvare i upravitelje ulovom? Ali šta to mari? On je svejedno napisao:

Gospodo!

Uz sve dužno poštovanje, molim vas da prenesete sledeće vašim kolegama: ženka jastoga nosi u svom stomaku nekih dvadeset pet do osamdeset hiljada jajašca, koja su nama ribarima znana kao *bobice*. Kao vrsta hrane, ta slana jajašca nekada su bila popularan dodatak supama. Setićete se da je konzumiranje ove namirnice zvanično zabranjeno pre nekoliko godina, te da je svako skupljanje jajašca jastoga radi prodaje stavljeno izvan zakona. Razumno, gospodo! To je preduzeto u svrhu zdravog rešavanja problema jastoga na Istočnoj obali i njihovog očuvanja na tom području. Gospodo! Do danas ste morali čuti da su iste te hulje od lovaca na jastoge izbegle zakon struganjem dragocenih jajašca sa stomaka ovih stvorenja. Motiv tih bezobzirnih ribara jeste da zadrže oplodene jastoge za ličnu prodaju i zaradu!

Gospodo! Tako sastrugana i bačena u more, jajašca ovih jastoga ne postaju zdrava ikra, već dvadeset pet do osamdeset hiljada malenih zalogaja za gladna jata bakalara i lososa. Gospodo! Potražite mnoštvo jastoga koji su nestali s naših obala u želucima tih pohlepnih riba! Pogledajte one beskrupulozne ribare koji gule stomake oplodjenih jastoga kad razmatrate smanjenje naše populacije jastoga! Gospodo! Sveto pismo kaže: „Eda li će im se poklati ovce i goveda da im dostane? Ili će im se pokupiti sve ribe morske da im bude dosta?“

Iz pouzdanih izvora znam, gospodo, da na meni susednom ostrvu, Korn Hejvenu, *svaki ribar* sprovodi skidanje jajašca!

Državni agenti zaduženi za ulov jastoga nisu voljni da uhapsu ili pritvore ove lopove s Korn Hejvena – jer oni jesu lopovi! – uprkos mojim prijavama. Nameravam da odmah lično započnem suprotstavljanje tim podlacima, primenom onih mera koje budem smatrao pogodnim, zastupajući tačnost svojih osnovanih sumnji i dobar ugled vaše komisije. Gospodo!

Vaš dobrovoljni agent, Valentajn R. Adams

(Takođe, ovome dodajem imena kornhejvenskih nitkova.)

Koliko narednog meseca, jedino pristanište kornhejvenske luke beše spaljeno. Nekoliko ostrvskih lovaca na jastoge osumnjičilo je Valentajna Adamsa za učestvovanje u tom činu, što je bila sumnja koju Adams nije naročito suzbijao, budući da je prisustvovao požaru u kornhejvenskoj luci u zoru, stojeći u svom čamcu blizu obale, preteći pesnicom i vičući: „Portugalske kurve! Sad gledajte u katoličke prosjake!“, dok su se tamošnji lovci na jastoge (inače, nimalo više Portugalci niti katolici od samog Valentajna Adamsa) borili da spasu svoje brodove. Nije otad prošlo mnogo dana, a Adams je pronađen u zalivu Fajnmen, odvučen na dno mora dvema vrećama s kamenom solju od po dvadeset pet kilograma. Telo je našao čovek koji je vadio školjke.

Agent za ribu i jastoge podveo je davljenje pod samoubistvo. Sasvim pošteno. Na svoj način, ta smrt jeste bila suicid. Spaljivanje jednog jedinog doka na susednom ostrvu samoubilački je čin u onolikoj meri koliko čovek može da podnese. To su svi znali. Nijedan razborit čovek na Fort Najls Ajlandu ne bi svesno zavideo kornhejvenskim ribarima na njihovom gestu odmazde, premda je on možda i bio nasilan. Ipak, to je dovelo do nevolja. Adams je za sobom ostavio trudnu udovicu, što je izazivalo neprijatnost. Ako ostane na Fort Najls Ajlandu, predstavljaće veliku nelagodnost za susede koji će morati da je izdržavaju. Kako se ispostavilo, ona je upravo to i naumila. Bila je mrtav teret na Fort Najlsu, odvod zajednice čije su radno sposobne porodice jedva uspevale da prehrane same sebe. Strah od tog tovara izazvao je srdžbu zbog smrti Valentajna Adamsa. Štaviše, davljenje čoveka pomoću iste one kamene soli koju je ovaj koristio za čuvanje smrdljivih mamaca bilo je više nego uvredljivo. Valjalo je tražiti odštetu.

U osveti, muškarci s Fort Najls Ajlanda odveslali su jedne noći do Korn Hejven Ajlanda i tankim slojem katrana premazali sedišta na svakom čamcu usidrenom u luci. Beše to tek gruba šala, napravljena radi smeha. Međutim, posle toga presekli su sve bove koje su uspeli da nađu i koje su označavale zamke za jastoge na ribarskoj teritoriji Korn Hejvena, zbog čega su konopci koji su vezivali kaveze uz zmijoliko uvijanje potonuli u duboku vodu, a zamke zauvek nestale. Bilo je to potpuno uništenje privrede te zajednice – ono malo lova na jastoge koji je postojao 1903, razume se – za celu tu sezonu.

Sasvim pošteno.

Posle toga bilo je mirno nedelju dana. Onda su Džozefa Kardoveja, čoveka s Fort Najls Ajlanda kojeg su svi veoma voleli, van gostionice na kontinentu uhvatila dvanaestorica lovaca na jastoge s Korn Hejven Ajlanda i pretukla ga hrastovim čakljama za privlačenje bova. Kad se Kardovej oporavio od batina, nedostajalo mu je levo uvo, na levo oko bio je slep, a palac na levoj ruci mu je visio, labavo i beskorisno poput ukrasa, sa šake s koje su mišići bili zderani. Taj napad razbesneo je sve na Fort Najlsu. Kardovej čak nije ni bio ribar. Vodio je mali mlin na Fort Najlsu i sekao led. Nije imao ništa s ulovom jastoga, ali je ipak obogaljen zbog njega. U tom trenutku rat zbog jastoga dostigao je vrhunac.

Ribari s Korn Hejven Ajlanda i Fort Najls Ajlanda borili su se deset godina. Rat je trajao od 1903. do 1913. Ne neprekidno, naravno. Ratovi zbog jastoga čak ni u ono vreme nisu bili konstantni. Reč je o dosadnim raspravama zbog teritorije, s povremenim naglim odmazdama i povlačenjima. Ipak, dok traje jedan takav rat, vlada neprestana napetost, stalna opasnost od gubljenja opreme od strane noža onog drugog čoveka. Ljudi postanu u tolikoj meri obuzeti branjenjem izvora svojih prihoda, da ga u suštini potpuno unište. Troše toliko vremena na sukobe, uhodjenje i međusobno izazivanje, da im, zapravo, ostane malo vremena za ribarenje.

Kao i u svakom sukobu, neki učesnici u ovom ratu zbog jastoga bili su više uvučeni od drugih. Na Fort Najlsu, muškarci iz porodice Pomeroy bili su najupleteniji u sporove u vezi s teritorijom i posledično sasvim uništeni tim razdorom. Osiromašili su. Na Korn Hejvenu, ribari iz porodice Berden takođe su sasvim propali: zapostavili su svoj rad radi potkopavanja napora, recimo, Pomerovej, na Fort Najlsu. Na oba ostrva Kobovi su gotovo potpuno upropašćeni. Henri Dalgliš shvatio je da ga

je taj rat toliko demoralisao, da je naprosto spakovao porodicu i preselio se s Korn Hejven Ajlanda na Long Ajland u Njujorku, gde je postao policajac. Svi koji su rasli na Fort Najlsu ili Korn Hejvenu tokom te decenije, podizani su u bedi. Svaki Pomeroy, Berden ili Kob koji je odrastao za vreme te decenije, odgajan je u najvećoj nemaštini. I mržnji. Za njih to beše istinsko gladovanje.

Kad je reč o udovici ubijenog Valentajna Adamsa, ona je 1904. rodila blizance: jednog ružnjikavog dečka kojem je dala ime Angus, i drugog, bucmastog i mlitavog, kojeg je nazvala Sajmon. Udovica Adams nije bila mnogo razumnija od svog pokojnog muža. Nije dopuštala da se u njenom prisustvu spomenu reči *Korn Hejven*. Kad bi ih čula, zakukala bi kao da je neko ubija. Ona beše sila osvetoljubivosti, ogorčena žena s gnevom koji ju je nadržastao, pa je podbadala susede da preduzimaju drska neprijateljska dela spram ribara s druge strane Vorti Čenela. Potpaljivala je njihov bes i ozlojeđenost ako bi se oni u njima ikako stižali. Delimično zbog njenog bodrenja, a delimično zbog neizbežnog tempa bilo kog sukoba, udovičini blizanci imali su punih deset godina pre nego što se rat zbog jastoga, koji je njihov otac započeo, sasvim završio.

Postojao je samo jedan ribar među onima na oba ostrva koji nije učestvovao u ovim događajima, ribar s Fort Najlsa po imenu Ebet Tomas. Posle paljenja pristaništa na Korn Hejvenu, Tomas je tiho izvukao sve svoje zamke za jastoge iz mora. Očistio ih je i sklonio u podrum na sigurno, zajedno sa svom opremom. Izvukao je brod iz vode, očistio i njega, i ostavio ga na obali pokrivenog ceradom. Pre toga nije se odigrao nijedan rat zbog jastoga, pa je nemoguće ne zapitati se kako je uspeo da predvidi predstojeće destruktivne događaje. Ali on je bio čovek izuzetne intuicije. Ebet Tomas je očigledno podozrevao da bi moglo biti mudro izvući taj brod napolje, koristeći se osećajem iskusnih ribara za nailazak lošeg vremena.

Pošto je bezbedno sakrio opremu za ulov jastoga, Ebet Tomas se popeo uz jedino veliko brdo na Fort Najls Ajlandu, do kancelarija kompanije *Elis granit* i prijavio za posao. Takvo nešto beše praktično nečuveno – da meštanin traži zaposlenje u kamenolomima – ali je Ebet Tomas, bez obzira na to, uspeo da dobije nameštenje u pomenutoj kompaniji. Uspeo je lično da porazgovara s dr Džulsom Elisom, osnivačem i vlasnikom preduzeća, i ubedi ga da ga primi. Ebet Tomas postao je nadzornik

radionice za izradu velikih kutija i nadgledao gradnju drvenih sanduka i kutija, u kojima su zatim s ostrva otpremani komadi obrađenog granita. On je bio ribar i svi njegovi preci bili su ribari, ali Ebet Tomas nije porinuo svoj brodić nazad u more sve dok nije prošlo deset godina. Njegova velika intuicija omogućila mu je da prebrodi ovu tešku epizodu, ne ispaštajući zbog ekonomske propasti koja se sručila na njegove susede. Držao se po strani i pazio da njegova porodica ostane distancirana od čitave zbrke.

Ebet Tomas bio je neobičan čovek za vreme i mesto u kojima je živio. Nije bio obrazovan, ali je bio bistar i rečit, na svoj način. Njegovu inteligenciju prepoznao je dr Džuls Elis, koji je smatrao da je šteta da se tako pametan čovek ograniči na malo ostrvo nezalica i na bedan ribarski život. Dr Džuls Elis često je mislio da bi pod drugačijim okolnostima Ebet Tomas bio valjan poslovni čovek, a možda čak i profesor. Međutim, Ebet Tomas nikad nije imao drugačije okolnosti, tako da je proživio svoje dane na Fort Najlsu, postigavši malo toga osim dobrog ribarenja i pristojne zarade, uvek oslobođen beznačajnih svađa njegovih suseda. Oženio se svojom rođakom iz trećeg kolena, jednom neverovatno praktičnom ženom po imenu Pejšens Berden, i dobili su dvojicu sinova, Stenlija i Lena.

Ebet Tomas živio je dobro, ali nije živio dugo. U pedesetoj godini umro je od moždanog udara. Nije poživeo dovoljno da vidi Stenlija, svog prvorođenog sina, kako se ženi. Međutim, prava je šteta što Ebet Tomas nije živio dovoljno dugo da upozna svoju unuku, devojkicu po imenu Rut, koju je 1958. rodila Stenlijeva žena. A to je šteta, zato što bi Ebet Tomas bio oduševljen njome. Možda ne bi naročito dobro razumeo svoju unuku, ali bi svakako posmatrao njen život s izvesnom dozom radoznalosti.

1

Za razliku od nekih ljuskara koji su hladno ravnodušni prema dobrobiti svojih potomaka, mama jastog čuva svoje mlade uz sebe sve dok mlađani jastozi ne odrastu dovoljno da sami brinu o sebi.

– *Nauka o krabama, škampima i jastozima*

Vilijam B. Lord

1867.

ROĐENJE RUT TOMAS NIJE BILO najlakše ikad zabeleženo. Došla je na svet u sedmici koju su obeležile strahovite oluje za pamćenje. Poslednja nedelja maja 1958. nije baš donela uragan, ali tamo na moru ne beše ni mirno, pa je Fort Najls šiban vetrovima. Usred te oluje, žena Stena Tomasa, Meri, pretrpela je neobično težak porođaj. Beše to njeno prvo dete. Ona nije bila krupne građe, a dete uporno nije htelo da izađe. Trebalo je da Meri Tomas bude prebačena u bolnicu na kopnu i bude pod budnim okom lekara, ali vreme nije dozvoljavalo vozikanje čamcem sa ženom u porođajnim mukama. Na Fort Najlsu nije bilo ni lekara ni medicinskih sestara. Porodilja u bolovima bila je bez ikakve medicinske nege. Jednostavno, beše prepuštena samoj sebi.

Meri je plakala i vrištala tokom porođaja, dok su njene susedke, koje su se ponašale kao kolektiv babica-amaterki, pomagale da joj bude koliko-toliko udobno i davale predloge, pa napuštale njeno uzglavlje tek toliko da prošire ostrvom aber o njenom stanju. Činjenica je da stvari nisu izgledale dobro. Najstarije i najmudrije žene behu od početka ubeđene da Stenova supruga neće preživeti. Meri Tomas ionako nije poticala s ostrva, pa žene nisu imale mnogo poverenja u njenu snagu. U najboljem

slučaju smatrale su je donekle razmaženom, malo previše finom i malo previše sklonom suzama i plahovitosti. Bile su prilično sigurne da će im izmaći usred porođaja i jednostavno umreti od bolova tu, pred svima. Ipak, komešale su se i uplitale. Raspravljale su se među sobom povodom najboljeg postupanja, najboljih položaja i najboljeg saveta. Kad bi se okretno vratile do svojih kuća da uzmu čiste peškire ili led za porođilju, prenele bi svojim muževima da situacija u domu Tomasovih uistinu deluje veoma ozbiljno.

Senator Sajmon Adams čuo je te glasine i rešio da pripremi svoju poznatu zabiberenu pileću supu, za koju je verovao da deluje isceliteljski u toj meri da može pomoći ženi onda kad joj je to potrebno. Senator Sajmon bio je neženja koji je već zalazio u godine, a živeo je s bratom blizancem, Angusom, još jednim neženjom čija je mladost izmicala. Njih dvojica behu sinovi Valentajna Adamsa, sada već sasvim odrasli. Angus je bio najžilaviji i najagresivniji lovac na jastoge na ostrvu. Senator Sajmon uopšte se nije bavio jastozima. More ga je užasavalo; nije mogao ni da kroči u čamac. Najbliže što je Sajmon ikada došao do vode bilo je dobar korak od talasa na Gavin Biču. Kad je bio tinejdžer, neki lokalni siledžija pokušao je da ga odvuče na pristanište. Sajmon zamalo nije zgulio kožu s lica tog deteta, a malo je nedostajalo da mu slomi i ruku. Davio ga je dok se dečko nije onesvestio. Sasvim je jasno da Senator Sajmon nije voleo vodu.

Međutim, bio je spretan pa je zarađivao novac popravljajući drugima nameštaj i zamke za jastoge, kao i brodiće (bezbedno, na obali). Prevladavalo je mišljenje da je ekscentričan, a vreme je provodio u čitanju knjiga i proučavanju mapa koje je naručivao poštom. Znao je mnogo toga o svetu, iako nikada nije mrdnuo s Fort Najlsa. Njegovo znanje o velikom broju tema donelo mu je nadimak Senator, što je tek dopola bilo ruganje. Sajmon Adams bio je čudan čovek, ali i obrazovan i obavešten kao da je nekakva *vlast*.

Senatorovo mišljenje bilo je da pileća supa s biberom može da izleći bilo šta, pa čak i porođaj, tako da je skuvao jak bujon za ženu Stenlija Tomasa. Njoj se veoma divio, pa je za nju brinuo. Tog popodneva, 28. maja, doneo je činiju tople supe u kuću Tomasovih. Komšinice su ga pustile da uđe i obznanile da je bebica već došla na svet. Uveravale su ga